

Inleiding.

Wanneer de "Wet Buitengewone bevoegdheden Burgerlijk Gezag" in werking zal zijn getreden, zal de mogelijkheid bestaan om in geval van "oproerige beweging, onlusten enz." door instelling van de "Toestand van verhoogde waakzaamheid" of van de "Burgerlijke uitzonderingstoestand" op alsdan meer geeigende wijze het hoofd te bieden aan subversieve activiteit. Het is echter zeer goed denkbaar, dat omstandigheden zullen kunnen nopen tot het treffen van bepaalde voorzieningen terzake, terwijl het toch (nog) niet opportuun wordt geacht om tot instelling van een der evenbedoelde Burgerlijke uitzonderingstoestanden over te gaan of ook wanneer handhaving daarvan niet meer verantwoord wordt geacht. Instelling van de "Toestand van verhoogde waakzaamheid" en nog in veel sterkere mate de "Burgerlijke uitzonderingstoestand" brengt toch mede een uitgebreid complex van ingrijpende bevoegdheden, welke inbreuk maken op de vrijheid van de burger, zodat het begrijpelijk is dat daartoe slechts zal worden overgegaan wanneer uitzonderlijke voorzieningen over een breed terrein noodzakelijk worden geacht.

In dit verband kan worden gememoreerd de verklaring door de Regering bij Haar beantwoording van het Voorlopig Verslag op de Rijksbegroting voor het Dienstjaar 1951 afgelegd ¹⁾, nl. dat Zij zich in beginsel niet wenste te binden aan de opvatting als zou de afkondiging van de burgerlijke uitzonderingstoestanden de enige mogelijkheid tot het nemen van maatregelen tegen subversieve elementen zijn. Ook daarbuiten achtte de Regering in principe -door toepassing hetzij van reeds bestaande, hetzij van nieuwe wettelijke bepalingen- voorzieningen mogelijk.

Voorzieningen als vorenbedoeld zullen echter tijdig dienen te worden voorbereid, opdat deze, wanneer de behoefte aan een of meer ervan zal blijken te bestaan, op korte termijn zullen kunnen worden geëntameerd.

Mede aan de hand van enkele behoeften welke in de praktijk van de Binnenlandse Veiligheidsdienst zijn gebleken, zijn enkele suggesties omtrent voorzieningen als vorenbedoeld geformuleerd, welke echter geenszins aanspraak maken op volledigheid noch op juridische volkomenheid, maar die wellicht niettemin als basis zouden kunnen dienen voor een verdere werkzaamheid in de hierbedoelde richting, dan wel stimulerend zouden kunnen werken voor een terhandneming van de studie van de hier bedoelde materie.

Aangetekend zij tenslotte, dat in de volgende aantekeningen het begrip "Wettelijke Voorzieningen" ruim is genomen in die zin dat daarin mede zijn begrepen administratieve voorschriften die zouden kunnen worden aangevuld of gewijzigd met het oog op een stringenter hantering van bevoegdheden.

Onderscheidenlijk zijn de volgende onderwerpen in beschouwing genomen:

¹⁾ Bijlagen Handelingen Tweede Kamer, Zittingsjaar 1950-1951, 1900 No. 5

a.	Vreemdelingen.	blz. 3
b.	Reispapieren.	blz. 9
c.	Post- Telegraaf en Telefooncensuur.	blz. 12
d.	Het recht van vereniging en vergadering.	blz. 14
e.	Drukpers	blz. 18
f.	Verwijdering van revolution- naire elementen in dienst van de Overheid dan wel van het particuliere bedrijfsleven.	blz. 23
g.	Invoer van extremistisch propagandamateriaal.	blz. 25
h.	Sabotage.	blz. 28
i.	Filmvoorstellingen.	blz. 31

Vreemdelingen

Onderscheid dient te worden gemaakt tussen vreemdelingen die Nederland tijdelijk komen bezoeken en vreemdelingen die hier te lande verblijf (willen) houden.

Voor wat betreft de eerste categorie dient in de eerste plaats naar voren te worden gebracht, dat reeds in de huidige omstandigheden het -op zichzelf uiteraard toe te juichen- streven tot liberalisatie van het grensverkeer en de daarmede verband houdende neiging tot vereenvoudiging van de ter zake bestaande formaliteiten in conflict kunnen komen met het op het gebied van de security te stellen eisen. In dit verband kan worden gewezen op suggesties, welke beogen het grensverkeer tussen België en Nederland te vergemakkelijken door het openen van de mogelijkheid tot passering buiten de grensposten om, vervanging van de Koninklijke Marechaussee door douane-ambtenaren en beperking van de controle alleen tot het inkomend verkeer.

In dit kader past ook de afschaffing van visumplicht, bv. voor Duitsland.

Dat het security-vraagstuk van betekenis kan worden geacht, moge in de eerste plaats door de volgende cijfers worden geïllustreerd. In 1950 werd Nederland -exclusief circa 1.500.000 Belgen- door rond 60.000 vreemdelingen bezocht. Hier-van kwamen ongeveer 1300 personen uit Oost-Europa en 60.000 uit Duitsland. Voorts zijn circa 110.000 vreemdelingen (inclusief staatlozen) in Nederland gevestigd, waarvan ongeveer 10.000 afkomstig uit landen, gelegen achter het IJzeren Gordijn.

Meermalen is geconstateerd, dat het door vreemdelingen achter het IJzeren Gordijn opgegeven reisdoel enkel een cover is, om in feite andere zaken af te doen dan bij de visumaanvraag werd opgegeven. In dit verband kan worden gewezen op de wel zeer onvolkomen wijze waarop vele visumaanvragen worden ingevuld. Gevallen zijn bekend dat consulaire diensten genoeg hebben genomen met de volgende summiere opgaven:

Voor wat betreft de grensbeveiliging in het algemeen kunnen de omstandigheden nopen tot vermindering van het aantal doorlaatposten en verscherping van de controle langs de grens alsmede bij evenbedeelde posten o.m. door vervanging eventueel van douane door Koninklijke Marechaussee.)

Voorts kan worden gedacht aan de volgende maatregelen:

- 1e. Afremming van de politiek tot afschaffing van inreisvisa c.q. herinvoering van visumplicht voor thans niet-visumplichtige landen;
- 2e. Verzwaring van de eisen voor wat betreft de politieke betrouwbareheid bij de verstrekking van verblijfs- en transit-visa;
- 3e. Beperking van de tijdsduur van de toe te stane visa tot het meest aanvaardbare minimum met inachtneming van eenzelfde gedragslijn bij de behandeling van deze verzoeken bij verlenging van deze visa.

(N.B. Voor uitvoering van de sub 2 en 3 genoemde maatregelen zal een nauwkeuriger controle op de invulling van de aanvragen moeten plaats hebben).

- 4e. De invoering van een systeem van aankomst- en vertrekkaarten, welke onmiddellijk naar de gemeente van eerste verblijf worden gezonden e.e.a. ter controle dat de visumtermijn niet wordt overschreden. V.z.b. vindt dit systeem toepassing in Zweden.

- 1). Voor de posten, die aan de douane blijven voor behouden, zouden reeds dadelijk maatregelen getroffen kunnen worden om het bedienend douanepersoneel een security-cursus te doen volgen, waarvoor overleg zou moeten worden gepleegd met het Ministerie van Financien.

verblijfplaats: "hotel"; doel: "familiebezoek" of "toerisme"; referentie: "bank". In vele gevallen worden deze gegevens zelfs oningevuld gelaten.

De indruk bestaat dat verzoeken om verlenging van verblijfsvisa te gemakkelijk worden ingewilligd.

Door de praktijk zijn de artikelen 5, 10, 11 en 12 van de Vreemdelingenwet 1849 buiten effect gesteld. De bevoegdheid tot uitgeleiding wordt thans uitsluitend gebaseerd op art. 9 van evenbedoelde wet.

Evenbedoelde buiteneffectstelling van evengenoemde artikelen van de Vreemdelingenwet 1849 is o.m. oorzaak, dat een uitgeleide vreemdeling, die hier te lande terugkeert, niet strafbaar is. Art. 197 W.v.S. stelt nl. strafbaar de vreemdeling, die terugkeert "in strijd met 's Konings last of 's rechters bevel", welke procedure gebaseerd is op evengenoemde artikelen. Deze straffeloosheid kan als een bezwaar worden aangevoeld. In dit verband zij aangetekend dat ook o.m. in Engeland en België terzake een strafrechtelijke regeling bestaat.

Het betrekkelijk groot aantal vreemdelingen afkomstig van landen gelegen achter het IJzeren Gordijn, dat in Nederland verblijf houdt, eist voortdurend toezicht. Ook al betreft het vreemdelingen, die als politiek vluchteling hun land hebben verlaten, blijft steeds de mogelijkheid bestaan, dat van hen ongewenste subversieve activiteit uitgaat doordat op betrokkene dwang wordt uitgeoefend bv. in verband met achtergebleven familieleden. Herhaaldelijk is ook gebleken, dat verschillende Oost-Europese diplomatieke vertegenwoordigers propaganda voeren onder hier te lande verblijf houdende onderdanen of gewezen onderdanen. E.e.a. impliceert ook een toezicht op de organisaties welke door vreemdelingen zijn en worden opgericht van wier subversieve activiteit in sommige gevallen reeds duidelijke aanwijzingen konden worden verkregen.

5e. Het verbinden van bepaalde voorwaarden aan het verlenen van een verblijfsvisum, waarbij o.m. kan worden gedacht aan voorwaarden als:

- a.de verplichting, dat Nederland slechts mag worden binnengekomen en verlaten langs een bepaalde met name genoemde doorlaatpost;
- b.de beperking van het verblijfsvisum tot bepaalde met name te noemen verblijfplaatsen;
- c.de plicht tot melding bij de politie (Vgl. art. 3 Vreemdelingenreglement);

6e. Het stellen van een strafsanctie op grensoverschrijding, na voorafgaande verwijdering welke zou kunnen worden verkregen door in art. 197 W.v.S. de woorden "'s Konings last of 's rechters bevel" te vervangen door "de last van het bevoegde gezag".

Ingeval gevreesd wordt dat de activiteit van h.t.l. verblijf houdende vreemdelingen een verontrustend karakter gaat aannemen zou het toezicht op vreemdelingen kunnen worden geïntensiveerd, waarbij het accent valt op de desbetreffende taak van het hoofd der plaatselijke politie. Verder kan in dit kader worden gedacht aan:

- 1. zoveel mogelijk beperking van het aantal te verlenen verblijfsvergunningen c.q. stringenter toepassing van de bevoegdheid tot intrekking van reeds verleende vergunningen (vgl art. 7a Vr. regl. en Vr. circ. No 4).
- 2. het verbinden van bepaalde voorwaarden aan het verlenen van een verblijfsvergunning.
- 3. Intensiever toepassing van de bevoegdheid vervat in art. 11 van het Vreemdelingenreglement, waarbij vreemdelingen aan bij-

In dit verband kan nog worden gewezen op de geheime vreemdelingen-circulaire F, welke een verbod voor vreemdelingen inhoudt om in welke vorm ook hier te lande activiteit te ontwikkelen, welke de strekking heeft om openbaar gehoor of lezers in de Nederlandse politieke of sociale sfeer propagandistisch te beïnvloeden. Deze Dienst zijn gevallen bekend, waarin dit verbod wordt overtreden.

Een speciale categorie van vreemdelingen vormen zeelieden, en vliegtuigbemanningen van vreemde nationaliteit, die -volgens een internationale usance- Nederland kunnen binnenkomen zonder dat van doorlating in de zin van het Bepalingsvoorschrift 1946 kan worden gesproken. Aan deze personen wordt nl. toegestaan om op vertoon van een bewijs van hun dienstverband (monsterboekje, crewmembership) te gaan passagieren, voor wat betreft zeelieden nog zonder enige restrictie.

Het gevaar, dat van de waterkant dreigt kan worden aangetoond door te wijzen op de in Juli 1949 te Marseille (her)opgerichte, bij het communistische Wereldvakverbond aangesloten "Internationale Beroepsafdeling voor zeelieden en havenarbeiders" (I.B.A.), welke een voortzetting kan worden geacht van de beruchte voor de oorlog bestaande I.S.H. (International Union of Seamen and Harbourworkers) met zijn over de gehele wereld

4. zondere maatregelen van toezicht kunnen worden onderworpen. stringenter hantering van de bevoegdheid tot uitgeleiding, internering en externering van vreemdelingen (vgl art 9 Vr. Wet 1849, art 2 Vr Wet 1918 en art 19 Vr Regl.). In dit verband kan gewezen worden op de behoefte dat buiten twijfel wordt gesteld de bevoegdheid om een krachtens art 9 van de Vreemdelingen Wet uit te leiden vreemdelingen in bewaring/stellen.

De sanctie op overtreding van het nevenbedoelde verbod is uitgeleiding als ongewenste vreemdeling c.q. internering of externering. Een strafsanctie is wellicht te construeren op basis van het bepaalde van art 25 van het Vreemdelingenreglement. De eerste stap tot het verkrijgen van een zodanige sanctie zou zijn publicatie van het hierbedoelde verbod.

In verband met het nevenstaande zou aanvulling van de Vreemdelingenvoorschriften kunnen worden overwogen waarbij:

1. de mogelijkheid wordt geopend om het passagieren van zeelieden te beperken of te verbieden.
2. de scheepskapitein de verplichting wordt opgelegd om een met de werkelijke toestand overeenkomende bemanningslijst volgens bepaald model bij de havenautoriteiten in te dienen alsmede opgave van afgemonsterde en aangemonsterde bemanning en van personen die als deserteur moeten worden beschouwd of die in de haven achterblijven.
3. de scheepskapitein wordt verplicht om er voor te waken, dat geen opvarenden van vreemde nationaliteit aan wal gaan zonder toestemming van de daarvoor aangewezen autoriteit.

E.e.a. onder bedreiging van een strafsanctie bij niet-navolging.

verspreide z.g. interclubs, welke bases vormden voor de ontplooiing van de arbeid van de revolutionnaire vakbeweging onder de arbeiders bij het zeetransport en tevens geschikte adressen voor het al dan niet clandestien verblijf van communistische propagandisten en saboteurs, aanloopadressen voor koeriers, opslagplaatsen van communistisch propagandamateriaal enz. Van de wederoprichting van deze interclubs werd nog niet vernomen, hoewel dit wel tot de doelstellingen van de I.B.A. behoort, omtrent welke organisatie overigens over informaties wordt beschikt nopens subversieve werkzaamheden. In dit verband kan o.m. worden gemeld de aan bepaalde groeperingen opgedragen taak om gegevens te verzamelen omtrent de toestand en de stemming in de havens en van het havenpersoneel alsmede omtrent het aangevoerde Amerikaanse oorlogsmateriaal, tegen het lossen waarvan regelmatig stemming wordt gemaakt.

De omstandigheid, dat er misbruik wordt gemaakt van de aan zeelieden toekomende faciliteit bij het betreden van Nederlands grondgebied -een misbruik hetwelk ongetwijfeld toe zal nemen naar mate de overschrijding der landgrenzen aan scherpere controle onderworpen wordt- is deze Dienst bij herhaling gebleken. Gevallen zijn bekend, dat communisten, die om het een of ander (subversief) doel Nederland wilden binnenkomen, zich als zeeman hebben doen aanmonsteren om de moeilijkheden verbonden aan het verkrijgen van een inreisvisum te omzeilen. Nog onlangs arriveerde te IJmuiden een Poolse trawler aan boord waarvan zich als assistent-machinist bevond een der hoofddirecteuren van het Poolse staatsvisserijbedrijf, die in Nederland wilde zijn om besprekingen te voeren over de reparatie van enkele loggers en verder om gegevens te verzamelen over de visserij. Voorts hebben ook in het afgelopen jaar verschillende malen Griekse "zeelieden", waaronder vooraanstaande communisten, hun schip in Rotterdam verlaten om van daaruit langs een voorbereide geheime route te worden voortgeholpen door plaatselijke communisten.

De contrôle op dit soort praktijken wordt ten zeerste bemoeilijkt doordat hier te lande wettelijke voorschriften ontbreken omtrent het bezit en de inrichting van bemanningslijsten. Herhaaldelijk blijkt dan ook, dat de aangeboden bemanningslijst of de daarvoor dienende monsterrol niet voldoen aan redelijke eisen van volledigheid en nauwkeurigheid, in welk verband nog kan worden gewezen op bekende gevallen waarin afgemonsterde of gedroste zee-lieden door anderen worden vervangen zonder dat deze mutatie in de monsterrol was aangebracht.

Volgens de Amerikaanse wetgeving is het brengen van een vreemdeling, die niet tot de bemanning behoort, op de crewlist, als ware hij een schepeling, strafbaar met een geldboete van 5000 dollar, verhaalbaar op het schip. Voorts moet -ingevolge vorenbedoelde wetgeving- een afzonderlijke opgave worden ingediend van de bemanningsleden, die ter plaatse zullen worden afgemonsterd, terwijl vóór het vertrek van het schip een opgave moet worden ingediend van de ter plaatse aangemonsterde personen, van degenen die als deserteur moeten worden aangemerkt en van degenen die zijn achtergebleven. Voorts bevat de Amerikaanse wetgeving een bepaling, welke de gezagvoerder verplicht om er zorg voor te dragen, dat geen opvarende (dus met inbegrip van passagiers en versterkelingen) van boord gaat zonder toetemming daartoe van de bevoegde autoriteit. Ook kan nog worden gewezen op art 24 van het voormalige Nederlands-Indische Redenreglement (Ind.S 1924 No 500), welke aan de daartoe aangewezen autoriteiten de bevoegdheid toekende om in het belang van orde en veiligheid het verlaten van een zich ter rede bevindend schip aan een of meer opvarenden te verbieden of daaraan voorwaarden te verbinden. In dit verband is ook van belang de Beschikking van de Minister van Justitie van 12 September 1951 No. al 119 juncto die van 8 October 1951, waarbij leden van vliegtuigbemanningen in dienst van geregelde luchtlijnen -met uitzondering van diegenen die afkomstig zijn uit met name genoemde landen gelegen achter het IJzeren Gordijn- slechts toegestaan wordt het vliegveld te verlaten op vertoon van vliegbrevet of crewmembercertificate, mits men zich begeeft naar de gemeenten in de omgeving van het vliegveld en men weder

met hetzelfde vliegtuig als men gekomen is vertrekt c.q. het verblijf niet langer duurt dan tot de eerstvolgende lijnvliegdiens.

Reispapieren.

Bepaalde ernstige omstandigheden zullen het nodig kunnen maken de -op zich zelf uiteraard toe te juichen- liberalisatie van het grensverkeer te doorkruisen, waartoe het volgende moge dienen.

Herhaaldelijk vinden in het buitenland in het bijzonder in landen achter het IJzeren Gordijn bijeenkomsten plaats van communistische organisaties en mantelorganisaties, welke bezocht worden door Nederlandse afgevaardigden of sympathiserenden. Afgezien o.m. van de invloed welke van dergelijke congressen uitgaat, waarvan later in bijeenkomsten e.d. hier te lande blijkt wordt gegeven, worden daarin -gelijk uit tal van rapporten blijkt- acties gevoerd welke voor de belangen en het aanzien van Nederland schadelijk kunnen worden geacht. Gedoeld wordt hier o.m. op uitlatingen als gedaan op een jeugdcongres te Boedapest, alwaar de leidster van de Nederlandse groep ten overstaan van de internationale menigte beloofde, dat "de Nederlandse progressieve jeugd haar strijd tegen de imperialistische Nederlandse Regering met de grootste kracht zou voortzetten".

Volgens de opvatting van de Regering is een paspoort niet een stuk, waarop degene, die zijn nationaliteit aantoonst en die het bedrag betaalt, dat voor een paspoort verschuldigd is, recht kan doen gelden. Het staat aan de bevoegde Nederlandse autoriteiten te beslissen of een bepaald persoon een paspoort kan ontvangen en eventueel ook, of hij het kan houden. Degene, die een paspoort ontvangt, wordt ook niet als de eigenaar aangeduid, doch als de houder. Het paspoort blijft dus eigendom van de Staat en kan te allen tijde van Staatswege worden ontnomen zonder restitutie van de betaalde rechten.

In dit licht dient te worden gezien de bepaling van de desbetreffende instructie voor burgemeesters en commissarissen der Koningin, dat de afgifte van een paspoort kan worden geweigerd,

I.v.m. het nevenstaande zou uitvoering kunnen worden gegeven aan de gedachte, dat voortaan aan Nederlanders en houders van Nederlandse vreemdelingen-paspoorten, die in het buitenland bijeenkomsten wensen bij te wonen van communistische organisaties en mantelorganisaties en aan hen die het buitenland wensen te bezoeken om staatsgevaarlijke subversieve activiteit te bedrijven of voor een dergelijke activiteit zullen worden opgeleid, paspoorten te weigeren c.q. hun paspoorten in te trekken, waartoe een bepaalde procedure dient te worden overwogen.

E.e.a. zou dus neerkomen op een nadere uitwerking van nevenbedoelde in de instructie voor burgemeesters voorkomend voorschrift.

Voorts zou afgifte van z.g. collectieve paspoorten kunnen worden beperkt c.q. tijdelijk worden afgeschaft.

Ten aanzien van de afgifte van bewijzen van Nederlanderschap zou in de eerste plaats uitbreiding van dit instituut (bv. voor wat betreft Frankrijk) dienen te worden voorkomen terwijl voorts een onderzoek naar de antecedenten van de aanvrager verplicht zou kunnen worden gesteld, in ieder geval wanneer de burgemeester feiten of omstandigheden bekend zijn, welke grond zouden kunnen opleveren voor de weigering van een paspoort, al zou een zodanig onderzoek vertraging in de afgifte tengevolge hebben.

Uiteraard moet een belangrijk punt in de hantering van onderhavige voorschriften worden geacht een goede coördinatie in die zin, dat uitgesloten worde, dat iemand elders een reis-papier verkrijgt hetgeen hem te enige plaatse reeds is geweigerd. Hiermede

wanneer er ernstige gronden bestaan voor het vermoeden, dat de aanvrager in het buitenland handelingen wil gaan verrichten of be-ramen, welke gericht zijn tegen de openbare orde en veiligheid in Nederland of van zijn overzeese Gebiedsdelen.

Aandacht verdient voorts de afgifte van z.g. collectieve paspoorten, waarmede gereisd kan worden naar landen waarvoor normaliter een paspoort nodig is (Frankrijk, Zwitserland, Engeland, en West-Duitsland). Deelnemers behoeven slechts in het bezit te zijn, hetzij van een niet meer geldig paspoort (mits afge-geven of verlengd na 1 Januari 1946), een bewijs van Nederlanderschap of zelfs een simpel identiteitsbewijs (1daagse reis naar België).

Ook bewijzen van Nederlander-schap kunnen door de burgemeester worden geweigerd, indien uit eigen wetenschap feiten of omstandigheden bekend zijn welke grondslag doen op-leveren voor weigering van een paspoort met dien verstande dat een onderzoek naar die feiten of omstan-digheden achterwege blijft indien daardoor vertraging in de afgifte kan ontstaan (vgl. de circulaire van de Minister van Binnenlandse Zaken van 17 Juli 1950 No. 37222 Afd. B.B.).

In dit verband kan nog worden gemeld, dat art 231 van het W.v.S. strafbaar stelt degene die een reis-pas valselijk opmaakt of vervalst of die zodanig stuk op een valse naam of voornaam of met aanwijzing ener valse hoedanigheid doet afge-ven met het oogmerk om het te ge-bruiken of door anderen te doen ge-bruiken als ware het echt en onver-valst of als ware de inhoud in over-eenstemming met de waarheid.

De mogelijkheid tot bestraffing van onregelmatigheden met en mis-bruik van paspoorten vertoont enkele lacunes. Een lacune is o.m. de hui-dige blijkens de jurisprudentie niet-strafbaarheid van degene die bij de aanvraag van een paspoort een onware leeftijd opgeeft of een verkeerde fo-to overlegt (vgl. arrest van de Hoge Raad van 21 April 1913 W 9501).

wordt ook bedoeld, dat voorkomen worde, dat een bewijs van neder-landerschap wordt afgegeven aan figuren, wier paspoort is inge-trokken.

Met het oog op nevenvermelde lacune zou art 231 W.v.S. kunnen worden gewijzigd in die zin dat bui-ten twijfel wordt gesteld dat ook degene strafbaar is, die opzettelijk gebruik maakt van een paspoort, dat ten behoeve van een ander is afgege-ven, als ware het te zijnen behoeve afgegeven.

Voorts zou nog verder een voor-ziening kunnen worden getroffen om het tonen van een paspoort en de af-gifte van een ingetrokken paspoort af te dwingen.

Verder zou aanleiding kunnen bestaan tot het overwegen van maat-regelen tegen het bezit van meer dan één geldig paspoort.

Tenslotte zou nog mogelijk kun-nen worden gemaakt de toepassing van voorlopige hechtenis ingeval van o-vertreding van art. 231 W.v.S.

Voorts kan niet strafrechtelijk worden opgetreden tegen degene die, zonder dat te vervalsen, gebruik maakt van een paspoort van een ander, terwijl ook deze ander niet strafbaar is. Deze laatste vorm van onregelmatigheid heeft zich in de praktijk meermalen voorgedaan.

Post-, Telegraaf- en
Telefooncensuur.

Om voor de hand liggende redenen zal in geval van roerige omstandigheden de instelling van censuur op berichten toevertrouwd aan de Post- Telegraaf- en Telefoon in belangrijke mate tot de bestrijding van subversieve activiteit kunnen bijdragen.

Over het postgeheim handelt artikel 166 van de Grondwet, hetwelk bepaalt, dat het geheim der aan de post of andere openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven onschendbaar is, behalve op last des rechters, in de gevallen in de wet omschreven (vgl. art 371 - 275 W.v.S.; art 100 e.v. en art 114 W.v.Sv.; art 31 Postwet).

Artikel 196 van de Grondwet opent de mogelijkheid om in het daarin aangegeven kader van art 166 af te wijken. Ter uitvoering van art 196 Grondwet is aan de Staten-Generaal een ontwerp "Wet Buitengewone Bevoegdheden Burgerlijk Gezag" ingediend, waarbij o.m. wordt voorzien in de mogelijkheid tot instelling van een "Burgerlijke Uitzonderingstoestand", waarin aan organen van het burgerlijk gezag verschillende ingrijpende bevoegdheden worden toegekend op het stuk van de grondwettelijke vrijheden. Zo bepaalt art 19 van het ontwerp, dat in geval van de Burgerlijke Uitzonderingstoestand de Minister van Binnenlandse Zaken volgens in overleg met de Minister van Justitie te stellen nadere regelen bevoegd zal zijn door de door hem eveneens in overleg met zijn evengenoemde ambtgenoot aan te wijzen autoriteiten elk stuk, toevertrouwd aan de Post of ander instelling van vervoer te doen in beslag nemen, openen, onderzoeken, achterhouden, geheel of gedeeltelijk te doen vernietigen of onleesbaar maken.

Voor wat betreft het telegraaf- en telefoonverkeer bepaalt art 14 van de Telegraaf- en Telefoonwet, dat het overbrengen van telegrammen of het voeren van telefoongesprekken kan worden geweigerd of gestuit, wan-

Artikel 3 van de ontwerp "Wet Buitengewone Bevoegdheden Burgerlijk Gezag" bepaalt nadrukkelijk, dat nevenbedoelde bevoegdheden welke aan organen van het burgerlijk gezag worden toegekend, waaronder ook die tot internering, slechts worden uitgeoefend voor zover zulks met het oog op de handhaving van de openbare orde, rust of veiligheid geboden is, zulks ter beoordeling van bedoelde organen. Aangezien de postcensuur aan het gehele complex van bevoegdheden behorende tot de burgerlijke uitzonderingstoestand is gebonden, wordt op grond van e.e.a. getwijfeld of op het juiste ogenblik aan de behoefte van een postcensuur zal worden voldaan.

Mogelijk zou dit vraagstuk in het licht van het vorenstaande nog aan een nadere beschouwing kunnen worden onderworpen.

V.w.b. de volledige hantering van art 14 van de Telegraaf- en Telefoonwet zouden de middelen zijn te beramen welke kunnen leiden tot de instelling van een verdergaande controle door bevoegde personen op alle telefoongesprekken en telegrammen, waarbij tevens een ambtelijke regeling zou dienen te worden overwogen waarbij door de directeur-generaal terzake ontheffing wordt verleend van de op het P.T.T.-personeel rustende geheimhoudingsplicht ten behoeve van bepaalde instanties, zulks overeenkomstig het bepaalde bij art. 59 lid 2 van het A.R.A.R.

1). Blijkens een mededeling in de telefoongids bestaat de huidige controle in het van tijd tot tijd inschakelen van de telefoniste in de verbinding om de gang van het gesprek na te gaan.

neer hun inhoud in strijd wordt geacht met de veiligheid van de Staat, de openbare orde of goede zeden, terwijl ingevolge art 15 het telegrafisch- en telefoonverkeer door de Kroon in het algemeen belang gedurende onbepaalde tijd geheel of gedeeltelijk kan worden geschorst.

In de Memorie van Antwoord is terzake van art 14 nog naar voren gebracht, dat -naar gelang van de omstandigheden- de middelen zullen zijn te beramen, welke gevorderd worden om in de geest van het voor-schrift te handelen, welke zelfs zo ver kunnen gaan, dat alle gesprekken door bevoegde personen worden gecontroleerd.

In dit verband dient ter sprake te worden gebracht de op het P.T.T.-personeel rustende geheimhoudingsplicht. Artikel 374 juncto art 374bis W.v.S. bedreigt de ambtenaar der telegrafie en telefonie met straf wanneer hij opzettelijk en wederrechtelijk aan een ander de inhoud bekend maakt van een aan de telegrafist of telefoon toevertrouwd bericht. Ingevolge art 59 lid 2 van het A.R.A.R. geldt de verplichting van ambtelijke geheimhouding niet tegenover hen aan wie de ambtenaar onmiddellijk of middellijk ondergeschikt is, noch in zoverre hij door een boven hem gestelde van de verplichting tot geheimhouding is ontheven.

Aangenomen moet worden dat deze ontheffing aan de bekendmaking als bedoeld in art 374 juncto art 374 bis W.v.S. haar wederrechtelijk en daarmee strafbaar karakter ontnemt.

Het recht van vereniging en vergadering.

Zoals in het rapport van de Commissie, welke in 1949 door de Dr. Wiardi Beckman-stichting is benoemd, naar voren is gebracht, moet de bedreiging van de C.P.N. als ernstiger worden gezien, hoewel de mogelijkheid, dat fascistische of nationaal-socialistische stromingen opnieuw invloed zouden krijgen niet voorbij mag worden gegaan. In dit verband heeft genoemde commissie er ook nog terecht op gewezen, dat het gevaar van de C.P.N. niet zozeer is gelegen in haar eigen kracht, doch in de omstandigheid, dat zij een Russischgezinde partij is, evenals het gevaarlijke van de N.S.B. was gelegen in haar orientatie op Duitsland.

Dat de C.P.N. inderdaad een werktuig is van de U.S.S.R., wiens bevelen zo stipt mogelijk worden uitgevoerd, is uit tal van feiten onomstotelijk vast komen te staan. Alleen reeds de gelijkgerichtheid van de communistische acties in verschillende landen vormt daarvoor een sterke getuigenis, acties welke voorts steeds volledig passen in de politieke strategie van de Sowjet Unie (vredesactie, campagne tegen de Marshall-hulp, actie tegen Duitsland's herbewapening enz.). Maar de algemene opdracht is het scheppen van een zo gunstig mogelijk klimaat om de communistische doeleinden te bereiken. Het stichten van verwarring, onrust, onzekerheid e.d. waartoe alles wordt aangegrepen om zodanige omstandigheden te doen ontstaan of te bevorderen. Van ongehoorzaamheid aan of overtreding van de wet of van een wettelijke verordening is daarbij zelden sprake. Als zodanig kunnen mogelijk alleen worden gezien de maatregelen, die de C.P.N. treft en heeft getroffen om ingeval van een verbod van de partij haar acties niettemin (ondergronds) te kunnen voortzetten, de verklaring die van communistische zijde destijds is gedaan nl. dat nimmer tegen de Russen, ingeval van geopende vijandelijkheden, verzet zou worden gepleegd, alsmede de aansporing tot sabotage van de productie van oor-

De mogelijkheid tot verbod van de C.P.N. zou kunnen worden verruimd wanneer de in art 2 sub 1 t/m 3 van de Wet van 22 April 1855 S 32 opgesomde vormen van strijdigheid met de openbare orde het karakter van voorbeelden zou worden gegeven, waardoor zou worden bereikt dat in het algemeen elke vereniging welke hoe dan ook in strijd met de openbare orde handelt verboden zou kunnen worden. Vorenstaande suggestie zou op eenvoudige wijze kunnen worden geëffectueerd door in art 3 van genoemde wet tussen de woorden "wordt" en "strijdig" in te voegen de woorden "onder meer".

Een andere oplossing zou zijn de aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een zodanig artikel, dat de activiteit van de C.P.N. meer onder het bereik van de strafwet komt te vallen, waarmede dus ook aan art 3 sub 1° van de Wet van 22 April 1855 S 32 meer inhoud zou verkrijgen. In dit verband kan worden gewezen op art 153-bis van het voormalige Ned. Indische Wetboek van Strafrecht, dat strafbaar stelde het opzettelijk zich uiten in woord, geschrift of afbeelding, waarin, zij het ook zijdelings, voorwaardelijk of in bedekte termen, verstoring der openbare orde of omverwerping dan wel aanranding van het Gezag wordt aanprezen of daarvoor stemming wordt gemaakt. Mogelijk zou in deze geest een redactie van een artikel als vorenbedoeld kunnen worden gevonden.

Uiteraard zou ook aanvulling van art 3 van de Wet van 22 April 1855 S 32 kunnen worden overwogen met een nieuw lid, waarin een soepeler qualificatie van het begrip "strijdigheid met de openbare orde" wordt geformuleerd in de geest van evengenoemd Indisch strafwetboek-artikel .

logsmateriaal, welke in toespraken tijdens communistische bijeenkomsten naar voren is gebracht. In het algemeen houden de communisten zich zoveel mogelijk binnen de wettelijke perken, hetgeen ook blijkt uit de omstandigheid dat zij zich althans openlijk gedistancieerd hebben van aanzettingen tot dienstweigering. Zal dus ooit tegen de partij moeten worden opgetreden in de vorm van een verbod, dan lijkt het, zulks in strijd met de conclusie waartoe voorenbedoelde commissie is gekomen, op zijn minst twijfelachtig of de huidige bepalingen met name art 3 van de Wet van 22 April 1855 S 32 daartoe wel voldoende mogelijkheid bieden.

Contrôle op de financiën van politieke partijen.

Uit het verslag van meerbedoelde commissie blijkt, dat de onderwerping van de financiën van de politieke partijen aan openbare controle tot de meest bepleite desiderata heeft behoord. Door een zodanige controle, zo deze effectief zou kunnen zijn, zou immers aan het licht kunnen komen of en in welke mate een partij in feite steun van een buitenlandse regering ontvangt, zulks ter informatie aan het publiek.

Daarbij is gedacht aan een jaarlijkse indiening van een gespecificeerde opgave van ontvangsten onder vermelding van de bron alsmede van de uitgaven e.e.a. ter controlering door de Algemene Rekenkamer of de Rijksaccountantsdienst. Met het oog op de vele mogelijkheden tot ontduiking en de praktische moeilijkheden welke aan de opsporing daarvan in de weg staan, is de commissie tot de conclusie gekomen, dat een wettelijke regeling als hier bedoeld geen aanbeveling verdient. Wel heeft de commissie grote waarde gehecht aan een -in de Wet van 22 April 1855 S 32 tot uitdrukking te brengen- verplichting voor de staatkundige vereniging om vóór een bepaalde datum jaarlijks een gespecificeerd overzicht van zijn inkomsten en uitgaven over het voorafgaande kalenderjaar alsmede een balans en een toelichting aan de Minister van

Tenslotte zou in dit verband nog mede kunnen worden overwogen in hoeverre ontduiking van de Wet van 22 April 1855 S 32 zou kunnen worden voorkomen door opneming daarin van een bepaling naar analogie van art 14 dier wet, waarbij ook comité's e.d. onder de paragrafen 1 en 2 van die Wet worden gebracht.

Met de conclusie van nevenbedoelde commissie nl., dat het met het oog op de vele mogelijkheden tot ontduiking en de praktische moeilijkheden welke aan de opsporing daarvan in de weg staan geen aanbeveling verdient om te komen tot een wettelijke regeling op de controle van de financiën van politieke partijen, kan voor zover de communistische organisaties betreft wel worden onderschreven. Mocht deze controle niettemin worden ingevoerd dan ware voor wat betreft extremistische organisaties deze zo veel mogelijk op te dragen aan de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst van het Ministerie van Financiën, welke dienst nl. ook politionele bevoegdheden bezit en derhalve zijn onderzoek niet behoeft te beperken tot een boekencontrole gelijk de Belasting- en Rijksaccountantsdienst.

Het nut van de door de Commissie voorgestelde verplichte publicatie van financiële overzichten zal -in het licht gezien van de gegeven toelichting- maar beperkt kunnen zijn.

In ieder geval zal daarmee wel regelmatig de gelegenheid worden geboden van publieke toetsing en critiek, terwijl in geval van signalering van verdachte manipulaties of financiële avonturen de desbetreffende politieke organisatie in zijn

Binnenlandse Zaken te doen toekomen, die onverwijld tot publicatie van het overzicht in de Nederlandse Staatscourant zou moeten zorg dragen.

Een controle van overheidswege zou niet dienen te worden uitgeoefend, doch de stukken zouden wel door een accountant ondertekend dienen te worden.

De bestuurder van een staatkundige vereniging die niet, niet tijdig of niet behoorlijk medewerkt aan handelingen welke nodig zijn ter voldoening aan deze verplichting zou gestraft dienen te worden met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste f. 3000.-.

Ter zake moge het volgende worden aangetekend.

Naar mag worden aangenomen wordt de financiële positie van de C.P.N. niet alleen bepaald door zijn inkomsten uit normale bronnen zoals contributies, bijdragen e.d. maar ook door inkomsten welke hun oorsprong vinden in duistere praktijken, waarbij o.m. kan worden gedacht aan manipulaties, welke beogen gelden afkomstig uit het buitenland met name de Sowjet Unie of de zg. volksrepublieken ter beschikking van de partij te brengen. Uiteraard zullen inkomsten als laatstelijk bedoeld of in het geheim worden geadministreerd of gecamoufleerd in de boekhouding van de partij worden opgenomen. Daarbij komt, dat de C.P.N. ook financieel ten nauwste met zijn neven- en mantelorganisaties is verweven, in het bijzonder met de E.V.C. en de Stichting die het dagblad "De Waarheid" uitgeeft. Uit de accountantsrapporten behorende bij de balansen van "De Waarheid" over de jaren 1946 en 1947 is de aantekening aangetroffen, dat niet volledig kan worden ingestaan (door de accountant) voor de opgestelde cijfers, zulks in verband met de slechte toestand van de gevoerde administratie. Het onderzoek van de Belasting- en Rijksaccountantsdienst welke ter zake vervolgens plaats had, heeft verschillende onjuistheden aan het licht gebracht, welke er toe hebben geleid dat het door "De Waarheid" over het jaar 1945

prestige zal kunnen worden geschaad.

Aanbevolen moge worden om de ter zake gedane suggesties ter kennis te brengen van de staatscommissie ter bestudering van de regeling van het partijwezen, welke door de Regering in de Memorie van Antwoord op de algemene beschouwingen van de Tweede Kamer op de Rijksbegroting 1952 in het uitzicht is gesteld.

opgegeven winstbedrag aanmerkelijk hoger is gecalculeerd dan in de desbetreffende balans tot uitdrukking was gebracht, terwijl ook het verliescijfer voor het jaar 1946 op een lager bedrag werd vastgesteld. Uit dit laatste kan worden opgemaakt, dat de cijfers van "De Waarheid" niet alleen geen zuiver beeld behoeven te geven om bv. belasting te ontduiken maar ook om andere manipulaties te bedekken zoals het overhevelen van gelden uit de kas van het dagblad naar die van de partij.

De C.P.N. zelf heeft ~~ook~~ financiële verslagen gepubliceerd nl. over 1946, eerste helft 1947, 1948 en 1949. De verslagen over 1946 en 1947 waren voorzien van een verklaring van het zelfde accountantskantoor als dat waarvan "De Waarheid" gebruik heeft gemaakt, luidende, dat de juistheid der cijfers werd gegarandeerd.

Vergaderrecht

Bij art 219 van de Gemeentewet is de burgemeester bevoegd verklaard alle bevelen, die hij ter handhaving der orde nodig acht, te geven. Aan dit artikel wordt door burgemeesters wel de bevoegdheid ontleend om in buitengewone omstandigheden ook vergaderingen te doen uiteen gaan of te bevelen, dat geen zalen voor vergaderingen van bepaalde aard mogen worden verhuurd. Laatstbedoelde bevoegdheid wordt echter uit staatsrechtelijk oogpunt betwist.

Bij art 20 van de ontwerp "Wet. buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag" zijn voorts als uitvloeisel van art 196 GW aan de burgemeester ingeval van de burgerlijke uitzonderingstoestand ingrijpende bevoegdheden toegekend tot beperking van het vergaderrecht.

Terzake van de bij art 20 van de ontwerp "Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag" aan de burgemeester toegekende bevoegdheid geldt mutatis mutandis de zelfde opmerking gemaakt op blz 12 2e kolom van deze verhandeling.

Drukkers.

Het hierbij naar voren te brengen gevaar, hetwelk schuilt in de huidige toegemeten drukpersvrijheid, is van drieërlei aard, een gevaar dat toe zal nemen naarmate de politieke omstandigheden zich toespitsen.

In de eerste plaats wordt hier gedacht aan een nog heersende strafeloosheid v.w.b. het publiceren van onware, leugenachtige berichten, welke onrust kunnen verwekken en de arbeidsvrede verstoren. Hoeveer de strafeloosheid gaat blijkt o.m. uit klachten voortkomende uit het particuliere bedrijfsleven, verband houdende met de omstandigheid dat niet kan worden opgetreden tegen het onware en ook beledigende en de arbeidsvrede verstorende geschiedt in de communistische pers. Gedoeld wordt hier op jaarlijks regelmatig voorkomende beledigingen aan het adres van fabrikanten, dat zij gebruik maken van alie tot hun beschikking staande middelen tot steeds scherpere uitlooting van de arbeiders, tot het zaaien van tweedracht tussen dezen, alsmede tot omkoping van sommigen van hen, middelen welke volgens de terminologie van "De Waarheid" fatsoenlijke mensen "zo zoetjes aan doen kokhalzen".

Voor wat betreft het beledigende karakter van het communistisch geschrift kan melding worden gemaakt van een bericht in het h.t.l. verspreide kominformblad, hetwelk o.m. de volgende voor het Nederlands openbaar Gezag beledigende uitlating bevatte:

"The arrogant Netherlands rulers...
"..... raised their dirty hands,
"stained with the blood of Indonesian working people".

Ook in niet-communistische extreem politieke geschriften vinden meermalen onware c.q. beledigende uitlatingen plaats aan het adres van de Nederlandse Regering. Het schijnt echter dat de rechtspraak de "animus injuriandi", die steeds ontkend wordt, in het betrekkelijke politieke verband niet licht aanneemt.

Een ander gevaar van de huidige mate van drukpersvrijheid blijkt uit het volgende.

Ongetwijfeld zou de inwerkingtreding van de Wet op de journalistieke verantwoordelijkheid een zeer goede stap in de gewenste richting betekenen, zodat de verdere behandeling van het desbetreffende ontwerp moge worden aanbevolen.

Aangezien in artikel 35 voor het treffen van tuchtmaatregelen tegen een journalist die o.m. op onverantwoordelijke wijze voorlichting heeft gegeven geest wordt opzet of grove schuld wordt, met het oog op het te beschermen belang, nog gewezen op de wenselijkheid om het publiceren van gegevens van militair belang zonder meer strafbaar te stellen, hetgeen zou kunnen geschieden door wijziging van art. 430 W.v.S., hetwelk aldus zou kunnen komen te luiden:

"Hij die zonder verlof van het bevoegde gezag, een tekening, foto, film of beschrijving maakt van enig militair werk of die in voorengenoemde of andere vorm gegevens omtrent een militair werk of verrichting van militair belang openbaar maakt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste duizend gulden".

Omtrent strafbaarstelling van valse geruchten moge worden verwezen naar de aantekening op het hoofdstuk (morele) sabotage, waar gewezen wordt op art. 171 van het voormalige Nederlandsch Indisch Wetboek van Strafrecht.

In dit verband moge ook nog worden gewezen op de Zwitserse wetgeving, welke het verzamelen van politieke en militaire gegevens ook uit open bronnen ten behoeve van een buitenlandse partij e.d. ten nadele van de Zwitserse staat strafbaar stelt.

V.w.b. de bij artikel 18 van de ontwerp "Wet Buitengewone Bevoegdheden Burgerlijk Gezag" aan

Over onomstotelijke bewijzen wordt beschikt, dat de C.P.N. zich systematisch toelegt op het verzamelen van gegevens betreffende de oorlogsproductie hier te lande. Speciale vertrouwensmannen in de bedrijven hebben opdracht om regelmatig rapport uit te brengen nopens hun bekende gegevens betreffende aard en de omvang der productie, de ter zake gebezigde grondstoffen alsmede waarvandaan deze worden betrokken, de inrichting der fabrieken, de stemming onder de arbeiders e.d.. Georganiseerde maatregelen zijn getroffen om deze berichten ten spoedigste beschikbaar te hebben. Het betreffen hier normaliter gegevens welke op min of meer eenvoudige wijze door een ieder zijn te verzamelen, omdat nu eenmaal ook met de beste beveiligingsmaatregelen niet is te voorkomen dat bekend wordt, dat een bepaalde fabriek bv. handgranaten maakt. Zolang deze gegevens van militaire aard slechts lokaal voorhanden blijven is het daaraan verbonden gevaar uiteraard geringer dan wanneer zij tot een legkaart bijeen worden gebracht en -zoals "De Waarheid" doet, gepubliceerd worden o.m. doordat daarmee, door de overzichtelijke en gedocumenteerde vorm waarin dit geschiedt, een zeer waardevolle open informatiebron wordt verkregen; terwijl voorts daarmee de lezers op ongunstige wijze kunnen worden beïnvloed, ook door de onrust die dergelijke berichten over oorlogsproductie plegen te verwekken.

In dit verband kan in herinnering worden gebracht de mededeling welke President Truman onlangs heeft gedaan nl. dat 95% van alle Amerikaanse oorlogsgeheimen door dagbladen en tijdschriften worden onthuld. In de bestrijding van dit gevaar heeft Amerika's president -juist ook met het oog op gegevens welke strict genomen niet geheim zijn, maar waarvan de publicatie niettemin nadelig voor de veiligheid van het land moet worden geacht- een beroep gedaan op het journalistieke verantwoordelijkheidsgevoel. De indruk bestaat, dat het de Nederlandse Pers in het algemeen niet ont-

de Minister van Binnenlandse Zaken geldt mutatis mutandis de opmerking gemaakt op bladzijde 12 2e kolom van deze verhandeling.

+) (Dat een zodanige legkaart van gegevens uit open bronnen ook kan leiden tot openbaring van geheimen moge uit bijgevoegde bijlage blijken)

breekt aan begrip voor de noodzakelijkheid om zich om security-redenen beperkingen op te leggen. Zeer onlangs verscheen echter in een dagblad een artikel waarin gegevens waren vermeld omtrent in aanbouw zijnde Marine-materiaal, waarbij ook de aandacht werd gevestigd op een ontwikkeling van lanceerbuizen, welke voor zover dezerzijds bekend tot dusverre slechts aan een zeer beperkt aantal ingewijden bekend was. Uiteraard houdt de communistische Pers zich, om voor de hand liggende redenen, geheel niet aan de hierbedoelde Code. Zoals hiervoor reeds werd uiteengezet legt zij zich integendeel juist toe op publicatie van de hierbedoelde aard, welke in de vorm waarin zij gepubliceerd worden buiten het bereik van de strafwet en met name van art. 98a W.v.S. vallen. Dit is onder meer gebleken naar aanleiding van de publicatie in "De Waarheid", waarin het militaire karakter werd onthuld van een waterstaatswerk in de Betuwe, welke niet strafrechtelijk kon worden vervolgd wijl in casu niet kon worden gesproken van een geheim gegeven in verband met hun min of meer publiekelijk karakter.

In de Pers is reeds meermalen op het hierbedoelde gevaar gewezen met name in een recent artikel van de Haagse Courant, waarbij tevens als conclusie werd gegeven, dat de Regering niet zal kunnen ontkomen aan de overweging van een door het belang van de veiligheid van de Staat geboden uitbreiding van het door de strafwet bestreken terrein.

In dit verband kan tenslotte ook nog worden gewezen op een nog recenter artikel in de Nieuwe Haagse Courant van 7 December 1951 waarin meer speciaal de aandacht werd gevestigd op het gevaar van het valse "gerucht" uit "de koker van het communisme zelf", welke "de werking (heeft) van een nevelgordijn en bereikt, dat onrust, angst en wantrouwen optreden".

Het sedert 1939 bij de Tweede Kamer ahangende wetsontwerp, houdende nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde, beoogt in de eerste plaats een meer

doeltreffend optreden tegen pers-excessen in de vorm van onware berichtgeving mogelijk te maken, zich daarbij echter beperkende tot onware beschuldigingen ten aanzien van het openbare gezag, openbare lichamen e.d. alsmede van een bepaalde bevolkingsgroep en dus niet ten aanzien van bepaalde personen of lichamen bv. uit het bedrijfsleven, terwijl voorts onware berichten welke opzettelijk gelanceerd worden om onrust te verwekken bij deze regeling als zodanig niet strafbaar zijn gesteld.

Van belang is de bij dit wetsontwerp voorgestelde mogelijkheid om in bepaalde gevallen aan het desbetreffende periodiek een verschijningsverbod op te leggen.

In dit verband is ook van belang het bij Koninklijke Boodschap van 25 Maart 1949 ingediende wetsontwerp op het stuk van de journalistieke verantwoordelijkheid, waarvan art. 35 de journalist met tuchtmaatregelen ¹⁾ bedreigt "aan wiens opzet of grove schuld feitelijk onjuiste, dan wel oneerlijke of onverantwoordelijke voorlichting" te wijten is.

Dat het onderhavige vraagstuk actueel is blijkt uit de omstandigheid, dat het nog bij de behandeling van de justitiebegroting 1952 in de Tweede Kamer aan de orde is gesteld, naar aanleiding waarvan de Minister van Justitie als zijn oordeel te kennen heeft gegeven, dat misbruik van drukpersvrijheid binnen het kader van de geldende grondwets-bepalingen met kracht diende te worden tegengegaan, doch dat hij de vraag in hoeverre nadere wettelijke voorzieningen ten dezen noodzakelijk zijn mede afhankelijk zou willen stellen van de verdere lotgevallen van het evengenoemde wetsontwerp inzake de journalistieke verantwoordelijkheid.

1). Waaronder geldboete van ten hoogste duizend gulden, schorsing in de uitoefening van het beroep van journalist voor ten hoogste een jaar en ontzetting van het recht om het beroep van journalist uit te oefenen van ten hoogste vijf jaar.

Tenslotte dient nog te worden
gewezen op art. 18 van de ontwerp
"Wet Buitengewone Bevoegdheden Bur-
gerlijk Gezag", hetwelk in geval
van de burgerlijke uitzonderings-
toestand aan de Minister van Binnen-
landse Zaken de bevoegdheid toekend
"beperkende bepalingen vast te stel-
len omtrent het drukken, uitgeven,
verspreiden, aanplakken, voorhanden
hebben of in de handel brengen van
geschriften, tekeningen of afbeel-
dingen, of een en ander ten aanzien
van bepaalde geschriften, tekeningen
of afbeeldingen geheel te verbieden.

Verwijdering van revolutionaire elementen in dienst van de Overheid dan wel van het particuliere bedrijfsleven

Het lijkt voor de hand liggend, dat een ambtenaar, die bv. kennelijk een door een buitenlandse mogendheid geïnspireerde revolutionaire omverwerping van het bestaande Staatsgezag voorstaat, principieel geen plaats behoort te hebben in het tot dat Staatsgezag behorende ambtenaren-apparaat en ook een gevaar kan betekenen wanneer hij aldaar werkzaam is op een vitaal punt. Met het oog op soortgelijke gevallen bepaalt art. 97b lid 1 van het Algemeen Rijksambtenaren Reglement, dat aan de ambtenaar eervol ontslag kan worden verleend, indien uit zijn gedragingen van een zodanige gezindheid blijkt, dat geen voldoende waarborg aanwezig is, dat hij zijn plicht als ambtenaar onder alle omstandigheden getrouwelijk zal volbrengen.

Ingevolge art. 97b lid 2 is een gedraging als vorenbedoeld o.m. aanwezig, wanneer een ambtenaar lid is van een vereniging waarvan de Minister-President verklaard heeft, dat zij om de doeleinden die zij nastreeft of de middelen die zij aanwendt, de behoorlijke vervulling van zijn plicht als ambtenaar in gevaar kan brengen of schaden, of wanneer hij op enigerlei wijze medewerking of steun verleent aan een zodanige vereniging of van haar uitgaande actie. Op grond van art. 97b lid 2 is bij Beschikking van de Voorzitter van de Ministerraad van 13 September 1938 No. 385 Kabinet M.R. een lijst bekend gemaakt, vermeldende vele tientallen namen van zg. verboden verenigingen, welke lijst na de oorlog is ingetrokken, omdat hij niet meer up to date was. Bij Beschikking van de Minister-President van 17 December 1951 No. 29465 is een nieuwe lijst vastgesteld bevattende namen enkel van 5 verboden verenigingen. Door de inkrimping van deze lijst levert de hantering van het zg. Ambtenarenverbod meer moeilijkheden op dan voor de oorlog. Het lidmaatschap c.q. het op enigerlei wijze verlenen van medewerking of steun aan een vereniging of van haar uitgaande actie stelt nl. in het alge-

Indien de thans bestaande regeling onvoldoende mocht blijken te zijn om een goede zuivering van het ambtenarencorps te bewerkstelligen zou uitbreiding van de lijst van verboden verenigingen kunnen worden overwogen, terwijl voorts mede een redactiewijziging van art. 97b lid 1 A.R.A.R. in herbeschouwing zou kunnen worden genomen beogende de gewraakte gezindheid niet alleen uit gedragingen, maar ook uit andere aanwijzingen te doen afleiden.

meen minder zware eisen aan de bewijsvoering dan een in art. 97b lid 2 omschreven gedraging, waarbij geen sprake is van een lidmaatschap van een verboden vereniging.

Het argument, dat een werknemer met een revolutionnaire gezindheid een gevaar oplevert, geldt uiteraard evenzeer ten aanzien van het particuliere bedrijfsleven in het bijzonder wanneer hij werkzaamheden verricht in een sleutelpositie. Er zijn gevallen bekend, dat elementen als vorenbedoeld werkzaam zijn in laboratoria van grote concerns wier productie voor Nederland en zijn bondgenoten -vooral in oorlogstijd- van het grootste gevaar kunnen worden geacht.

Voorts kunnen werknemers door de aard en de omvang van hun politieke activiteit een gevaar opleveren voor de arbeidsrust in het gehele bedrijf.

In verband met de sedert de invoering van de wet op het arbeidscontract (1907) hier te lande sterk ontwikkelde tendens nl. dat de beëindiging van een arbeidsverhouding niet ter uitsluitende beoordeling van een der partijen behoort te staan is het practisch vaak zeer moeilijk zodanige werknemers uit het bedrijf te verwijderen, terwijl ook verplaatsen binnen het bedrijf veelal niet mogelijk is in verband met de specialistische kennis van betrokkene.

Buiten twijfel zou kunnen worden gesteld, dat de geïncrimineerde gezindheid van een werknemer een dringende reden tot ontslag oplevert als bedoeld in art 1639p B.W. waartoe de in dit artikel opgenomen voorbeelden met de volgende zouden kunnen worden uitgebreid:

13e.

"wanneer daden of gedragingen redelijke grond opleveren om aan te nemen, dat hij een zodanige gezindheid heeft ten opzichte van het bij zijn werkzaamheden betrokken belang van de veiligheid van de staat, dat er geen voldoende waarborgen zijn, dat hij zich als werknemer onder alle omstandigheden overeenkomstig dit belang zal gedragen."

Een soortgelijke constructie is door de wetgever reeds aanvaard door opneming van art. 6 lid 2 in het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945.

Voorts kan van belang worden geacht een procedure, waarbij door het Arbeidsbureau krachtens art. 6 van het B.B.A. toestemming wordt verleend tot ontslag van werknemers, die door gedragingen aanleiding geven tot de conclusie, dat zij onder bepaalde omstandigheden gevaar opleveren voor het bedrijf.

Invoer van extremistisch
propagandamateriaal.

Uit talrijke rapporten blijkt, dat extremistisch propagandamateriaal Nederland wordt binnengevoerd, welke uiteraard een gevaar oplevert voor de rust en de openbare orde.

In de eerste plaats moet hier gedacht worden aan lectuur van een uitgesproken nazi-karakter en aan gedrukten met een communistisch propagandistische inhoud. Voorzover deze import op normale wijze plaats vindt geschiedt zij middels het Boeken Import Bureau Amsterdam. Veel gedrukten worden echter al dan niet in gesloten pakketten, min of meer clandestien per post ingevoerd (o.m. het Nazi-blaadje "Der Widerhall"), terwijl er ook positieve aanwijzingen zijn, dat de Ambassades van de landen gelegen achter het IJzeren Gordijn o.m. hoeveelheden lectuur per diplomatieke post c.q. per zg. libre permis binnen brengen, hetzij ter verspreiding onder de h.t.l. wonende eigen onderdanen hetzij onder bepaalde groepen van de Nederlandse bevolking.

Nog zeer onlangs werd bv. bericht ontvangen van een zending van vijf kisten boekwerken, verzonden door Woks te Moskou (de Russische organisatie welke op propagandistische wijze de culturele betrekkingen met het buitenland onderhoudt) en bestemd voor de Russische Ambassade alhier. Het betroffen hier boekwerken, uitgegeven door het "Foreign Languages Publishing House" te Moskou en gesteld in de Engelse taal.

Tsjechische en Duitse bladen met een uitgesproken communistische strekking zijn bij kiosken verkrijgbaar.

Bij de bekende communistische boekhandel en uitgeverij "Pegasus", die in rechtstreekse relatie staat o.m. met de bekende uitgeverij te Moskou "Mezhdunarodnaja Kniga" kan men op ruime schaal Russische periodieken bestellen of zich daarop abonneren. Aldaar worden ook talrijke Russische boeken in Nederlandse vertaling uitgegeven en verkocht. Bekend zijn enige massa-oplagen welke tegen - en onder de kostprijs van de hand worden gedaan. Van de

De vraag is of de invoer h.t.l. van gedrukten, gramfoonplaten, films, foto's, afbeeldingen e.d. van extreem politieke aard zou kunnen worden tegengegaan door een beroep op de bestaande invoer- en deviezenwetgeving. Strikt genomen kan de Minister van Economische Zaken echter een invoervergunning slechts weigeren uit handels-politieke overwegingen. Bovendien zouden ook z.g. geschenk zendingen, waarvoor geen invoervergunning wordt vereist (vgl. art. 4 van de In- en Uitvoerverbodenbeschikking 1945) dienen te worden tegengegaan.

N.h.v. zou dus een eventueel invoerverbod van extremistische propagandamateriaal bij een afzonderlijke wet dienen te worden geregeld.

V.w.b. de invoer van films moge nog worden verwezen naar art. 19 van de "Filmordonnantie 1940 (Ind. S. 507) luidende:

- (1.) Films mogen alleen worden ingevoerd te Batavia.
- (2.) de invoerder is verplicht de films, vóórdat zij in het vrije verkeer worden gebracht, in te leveren bij den eerst aanwezende ambtenaar voor de dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen.
- (3.) De invoer van op den voet van lid (2) ingeleverde films wordt eerst geacht voltooid te zijn, zodra die films door de filmcommissie zijn vrijgegeven.

Een bepaling in deze geest zou voor Nederland kunnen worden overwogen.

"Geschiedenis" van de Communistische Partij van de Sowjet Unie is bv. bekend, dat daarvan twee oplagen zijn geweest van elk 30.000 exemplaren, terwijl voorts ruim 100.000 exemplaren zouden zijn verkocht van klassieke Marxistische werken. De verkoop van de hierbedoelde lectuur wordt gestimuleerd door middel van tentoonstellingen door het gehele land (De Slag om het Boek) en door een spaarsysteem en door premies.

Iedere week komt voorts een aantal exemplaren in verschillende talen van het orgaan van de Kominform te Bukarest Nederland binnen, waarvan h.t.l. een Nederlandse vertaling wordt gemaakt onder de naam "Voor een duurzame Vrede, voor Volksdemocratie", welk blad op de persen van "De Waarheid" wordt gedrukt. Dit blad is in Frankrijk verboden, waar toe de bevoegdheid -naar werd vernomen- werd ontleend aan een in het jaar 1939 tot stand gebrachte wetwijziging, waardoor buitenlandse publicaties in Frankrijk kunnen worden geweerd.

Ook met de bagage van reizigers die landen achter het IJzeren Gordijn hebben bezocht wordt regelmatig communistische lectuur binnengebracht, vaak in hoeveelheden groter dan voor persoonlijk gebruik waarschijnlijk lijkt. Zo werd kortelings in de bagage van een Indonesier, die per vliegtuig uit Praag in Nederland arriveerde aangetroffen: een gestencild congresverslag, 18 gramfoonplaten (vermoedelijk communistische liederen), acht boeken over Lenin, meerdere boeken over Rusland, vele foto's en prentbriefkaarten betrekking hebbende op de Russische industrie.

Uit verschillende berichten staat tenslotte vast, dat communistische lectuur door zeelieden Nederland wordt binnengebracht.

Ook communistische films worden regelmatig Nederland binnengebracht v.z.b. merendeels per libre permis door de Ambassades van de landen achter het IJzeren Gordijn.

Bij verschillende gelegenheden blijkt de C.P.N. -en andere communistische organisaties- over een grote collectie foto-materiaal te beschikken uit het leven van Lenin en Stalin,

over het leven in de U.S.S.R. e.d.

Onlangs arriveerde met een vliegtuig uit Praag op Schiphol een tiental stukken karton afmeting ca. 1.20 x 0.90 M., waarop foto's met begeleidende teksten zowel in Nederlands als in het Engels alsmede voorzien van statistische gegevens. Dit propagandamateriaal was afkomstig van "The International Union of Students" te Praag en bestemd voor de O.P.S.J. te Amsterdam ter ondersteuning van de propaganda voor de vrede. Het foto-materiaal en de statistische gegevens hadden betrekking op toestanden in koloniale en semi-koloniale landen in vergelijking met de toestanden in de volksrepublieken, terwijl ook ter illustratie van de "levensbrengende taak van UNO-strijdkrachten" in Korea enkele gruwelfoto's waren opgeplakt, voorstellende executie van vrouwen en kinderen.

Sabotage.

Sabotage is een belangrijk element in de z.g. geheime oorlogvoering. In de eerste plaats kan hier gedacht worden aan materiële sabotage. Periodiek worden deze Dienst gevallen gerapporteerd van vernielingen aan installaties. In enkele gevallen kon sabotage volledig worden bewezen. In andere bestonden ernstige vermoedens daartoe. Nog zeer onlangs werd bericht ontvangen van een vernieling aan een niet ten algemene nutte strekkende laagspanningskabel, behorende bij het z.g. koppelnet van een elektriciteitswerk, nl. door middel van opgraving en afzaging van een gedeelte van de kabel. Indien de dader mocht worden opgespoord zal eventuele vervolging kunnen plaats hebben op grond van art. 161 bis sub 1 W.v.S., welke echter slechts een strafsanctie biedt van gevangenisstraf van maximaal 6 maanden of een geldboete van f.300,-. ongeacht het eventuele politieke doel hetwelk daarbij heeft voorgestaan. Eerst toch in geval dat de gepleegde vernieling enz. gemeengevaar voor goederen of levensgevaar te duchten is geweest, kan deze met gevangenisstraf van 6 jaar en hoger worden gestraft.

In andere gevallen van vernieling of beschadiging b.v. sabotage in een laboratorium waarin een geheim wapen wordt ontwikkeld kan door een onvoldoende strafrechtelijke voorziening voor wat betreft het sabotage delict enkel een beroep worden gedaan op het daarvoor feitelijk niet geschreven artikel 350 van W.v.S., welke op z.g. zaakbeschadiging een straf stelt van maximum 2 jaar of geldboete van ten hoogste f.300,-.

Verschillende gevallen van materiële sabotage vinden voorts in het geheel geen onderdak in het Strafwetboek, bv. het opzettelijk gebruik van te lichte klinknagelen, waardoor enig werkstuk niet de vereiste sterkte verkrijgt.

In geval gestaakt wordt met het enkele doel ontwrichting van het economische leven te veroorzaken is er sprake van economische sabotage. Uit al hun gedragingen blijkt, dat de communisten dit een uitnemend

Het nevenstaande pleit voor een doeltreffender strafrechtelijke voorziening van het sabotage delict, waarbij gedacht kan worden aan de opneming in het Wetboek van het Tweede Boek- van een algemeen sabotage-artikel, waarin het gevaar voor de veiligheid van de Staat een element zou dienen te vormen en waaraan een met het te beschermen belang overeenkomende strafsanctie zou moeten worden verbonden. Aangezien een kenmerk van de sabotage is de slinkse wijze waarop deze bedreven wordt verdient het voorts aanbeveling voor de opzet een enigszins ruimer formulering te bezigen bv. door gebruikmaking van de term "indien hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden". Als strafverzwarende omstandigheden zouden kunnen worden gesteld, indien de sabotage gepleegd is in een "verboden plaats" in de zin van de Wet Bescherming Staatsgeheimen c.q. in tijd van oorlog dan wel in dienst of in opdracht van een in het buitenland gevestigd persoon of lichaam.

Een andere suggestie is het openen van de mogelijkheid tot instelling van een "verboden plaats" ter bescherming van vitale objecten tegen sabotage.

Ingevolge artikel 358 bis W.v.S. is de ambtenaar enz. die met het oogmerk om in de uitoefening van een openbare dienst of in het openbare spoorwegverkeer stremming te veroorzaken of te doen voortduren, nalaat

middel achten om hun doel te bereiken.

Steeds weer proberen zij toch ook het geringste arbeidsconflict aan te grijpen om tot staking aan te zetten, doch zulks niet ter verbetering van enige ongunstige sociale toestand. Integendeel, zij maken daarvan misbruik om stakingen te forceren enkel met het politieke doel om het economische leven te ontwrichten of bepaalde regeringsmaatregelen te frusteren. Door een wijs beleid en door realiteitszin van een groot gedeelte van de Nederlandse arbeidersbevolking is Nederland -in tegenstelling met verschillende andere Westelijke landen- tot dusverre gespaard gebleven voor stakingen van grote omvang. De communisten houden echter aan en zij kunnen de wind in de zeilen krijgen in geval de economische levensstandaard hier te lande verder mocht verslechteren. E.e.a. kan in de hand werken, dat stappen dienen te worden ondernomen om de communisten in hun activiteit te belemmeren, waartoe een wettelijke voorziening nodig is.

Herhaaldelijk blijkt, dat in de communistische pers doelbewust logenachtige berichten voorkomen met geen ander doel dan om onrust te verwekken en de arbeidsvrede te verstoren (morele sabotage). Als illustratie hiervan kan o.m. dienen het geval welke deze dienst bekend is waarin de bedrijfsleiding van een fabriek systematisch in de communistische pers wordt beticht van uitbuiting en omkoping e.d., waarbij dan een voorstelling van zaken wordt gegeven nopens gebeurtenissen en feiten, welke in flagrante strijd zijn met de werkelijkheid. Na dergelijke publicaties blijkt telkens weer welk een verderfelijke invloed dergelijke berichten uitoefenen zelfs op die werknemers, die met de werkelijke omstandigheden volledig op de hoogte zijn. De hier bedoelde berichten zijn uiteraard ook beledigend, doch zij plegen gemeenlijk zò te zijn gesteld, dat de huidige strafwetgeving onvoldoende mogelijkheid biedt tot vervolging.

of, op wettig gegeven last, weigert, werkzaamheden te verrichten, waartoe hij zich uitdrukkelijk of uit kracht van zijn dienstbetrekking heeft verbonden, strafbaar. Als complement op Art. 358 bis e.v. zou nodig kunnen zijn stakingen in andere vitale overheids- of semi-overheidsbedrijven te verbieden, waarbij gedacht kan worden bv. aan de Staatsmijnen. Voor wat betreft de sector van het particuliere bedrijfsleven zou kunnen worden overwogen een verbod van aanzetten tot staking met het uitsluitende doel verstoring van de openbare orde of ontwrichting van het economische leven. In dit verband kan worden gewezen op art. 161 bis van het voormalige Ned. Ind. W.v.S. luidende: Hij, die met het oogmerk om verstoring van de openbare orde of ontwrichting van het economische leven der maatschappij te veroorzaken, dan wel wetende of redelijker wijze moettende vermoeden, dat daarvan verstoring van de openbare orde of ontwrichting van het economische leven der maatschappij het gevolg zal zijn, teweeg brengt of bevordert dat meerdere personen nalaten of, ondanks wettig gegeven last, weigeren werkzaamheden te verrichten, waartoe zij zich verbonden hebben of uit kracht van hun dienstbetrekking verbonden zijn, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 5 jaar of geldboete van ten hoogste f. 1000,-.

Een ander denkbeeld is, dat -naar Engels voorbeeld- een wettelijke regeling worde getroffen, waar bij de normen worden vastgesteld, welke bij de uitoefening van het stakingsrecht in acht zouden moeten worden genomen, bv. een bepaalde termijn voor de aanvang der staking; bindende voorschriften betreffende stemming over staking; verplichte voorafgaande bemiddelingspogingen e.d. Niet inachtneming van deze normen zou dan de basis kunnen vormen voor de strafbaarstelling van de staking.

Ter bestrijding van de z.g. morele sabotage kan o.m. worden gewezen op het in 1939 ingediende wetsontwerp, houdende invoeging van een artikel 137 a bis en een artikel 137 c bis alsmede wijziging van artikel 137 b en artikel 137 d van het W.v.S. strekkende tot strafbaarstelling van het opzettelijk uiten van onware beschuldigingen met betrekking tot het openbare gezag enz. dan, wel tot een groep van de bevolking.¹⁾ Een nieuw ontworpen artikel 324 a beoogde het openen van de mogelijkheid voor de rechter om in bepaalde gevallen aan het desbetreffende periodiek een verschijningsverbod op te leggen.²⁾ In dit verband zij ook nog verwezen naar art. 171 van het voormalige Ned. Ind. Strafwetboek, welke o.m. strafbaar stelde het verspreiden van een logenachtige mededeling, waardoor opzettelijk onrust wordt verwekt c.q. kan worden verwekt onder de bevolking.

- 1). Vergelijk Bijlagen Handelingen Tweede Kamer, zittingsjaar 1938 - 1939, 401.
- 2). Het denkbeeld van een verschijningsverbod van bepaalde uitgaven heeft de Regering niet betrokken in de bij de Staten-Generaal aanhangig gemaakte grondwetsherziening in verband met daartegen ingebrachte bezwaren (Vergelijk Bijlagen Handelingen Tweede Kamer, zittingsjaar 1951 - 1952, 2341, no.3, blz. 1 en 2.)

Filmvoorstellingen.

Om voor de hand liggende redenen schatten de communisten de propagandistische waarde van de film zeer hoog.

De C.P.N. heeft dan ook een filmorganisatie, die beschikt over een eigen, gemakkelijk verplaatsbare apparatuur. Deze organisatie verzorgt alle filmvertoningen ook ten behoeve van de neven- en mantelorganisaties. Vele communistische bijeenkomsten worden aantrekkelijker gemaakt door soms zeer suggestieve films, aan de hand waarvan dan vervolgens getracht wordt de communistische leerstellingen bij het aanwezige publiek ingang te doen vinden.

Dit soort van bijeenkomsten wordt lang niet altijd uitsluitend uit politieke sympathie bijgewoond. Dit blijkt wel uit het grote aantal bezoekers in de kleinere plaatsen. Zo trok onlangs de door de C.P.N. georganiseerde voorstelling van de Russische film "De slag om Stalin-grad" te Twello, waar geen bioscoop is en dus zelden filmvoorstellingen voorkomen, 130 belangstellenden; een soortgelijke bijeenkomst te Schoonoord en te Hoorn onderscheidenlijk 182 en ongeveer 200 bezoekers. Bedoelde filmvoorstellingen worden voornamelijk georganiseerd in het kader van de jaarlijkse Waarheidsfilmtournee van September tot April. Volgens opgaven in "De Waarheid" zou het aantal bezoekers van deze voorstellingen gestadig toenemen, hetgeen door de volgende, in genoemd blad gepubliceerde cijfers, is aangetoond, nl. 1946: 35.000; 1947: 42.000; 1948: 50.000; 1949: meer dan 100.000; 1950 (tot ultimo November) 50.000. Mogen deze cijfers niet geheel betrouwbaar zijn, in ieder geval is wel zeker dat de Russische films - in een enkel geval worden ook Hongaarse en Tsjechische films vertoond - door een tamelijk groot en minst kritische deel van de Nederlandse bevolking worden gezien, hetwelk daarvan de invloed ondervindt.

In dit verband dient nog te worden gewezen op de medio 1950 opgerichte Nieuwe Nederlandse film-

De bioscoopwet van 14 Mei 1926 Staatsblad 118 zou in die zin kunnen worden gewijzigd, dat de mogelijkheid om ongekeurde of niet toegelaten films in "besloten" voorstellingen te vertonen, wordt beperkt tot voorstellingen van maximaal 25 personen, waartoe o.m. heeft gestrekt het bij Koninklijke Boodschap van 19 October 1949 ingediende wetsontwerp, waartegen echter door de Tweede Kamer toenmaals, bijkeens het algemeen verslag, zodanige bezwaren zijn aangevoerd, dat de verdere behandeling tot dusverre nog niet heeft plaats gehad.

Het misbruik, hetwelk de communisten van de niet toepasselijkheid van de bioscoopwet op "besloten" voorstellingen maken, alsmede de zich toespitsende internationale omstandigheden, kunnen echter motieven vormen om met nog meer klem van redenen beperkingen in de hierbedoelde richting aan te bevelen.

In verband met de hierneven gesignaleerde gedragslijn door de Centrale filmkeuringscommissie t.a.v. films als "De Raad der Goden" en "Schuldig aan Verraad" aangenomen zou het aanbeveling kunnen verdienen te overwegen of de voorbedoelde commissie geldende wettelijke directieven wellicht herziening behoeven.

liga, die haar zetel te Amsterdam heeft, maar op vele plaatsen elders in het land afdelingen telt. Van deze Liga -welke een grote belangstelling trekt- zijn alle leden van de Vereniging Nederland-U.S.S.R. tegen betaling van een schijn-contributie van f.0.10 per jaar lid. Het doel der Liga is, zoals in het openingswoord van de afdeling 's-Gravenhage werd medegedeeld, om ongekeurde films in besloten kring te vertonen, waarbij de keuze in hoofdzaak valt op de progressieve films uit progressieve landen, waarin propaganda wordt gemaakt voor het communisme. Dat deze voorstellingen van Russische zijde worden bevorderd blijkt uit de omstandigheid, dat door de Woks, welke -op een uitgesproken politiek-propagandistische wijze- de culturele betrekkingen met het buitenland onderhoudt, een aantal projectie-apparaten van Russisch fabrikaat aan de Liga ter beschikking zijn gesteld.

Het gehalte van de film is meer-malen beneden peil. In de Russische kleurenfilm "De samenzwering der verdoemden" bv. wordt de katholieke geestelijkheid op schandelijke wijze zwart gemaakt, zowel op moreel als op crimineel gebied. Aan het hoofd van de organisatie, die een samenzwering tegen het volk voorbereidt, staat een bisschop. Gesuggereerd wordt dat de Marshall-hulp uitsluitend uit wapens bestaat enz.

De vertoning van dit soort ongekeurde en normaal niet toe te laten films voor een groot publiek wordt mogelijk gemaakt door de bioscoopwet, welke nl. zonder enige restrictie niet toepasselijk is op "besloten" voorstellingen. Het begrip "besloten" is nl. uiterst rekbaar. Zo kon men zich bij een voorstelling voor de Liga te Amsterdam ter plaatse voor een gering bedrag als lid laten inschrijven.

V.w.b. openbare voorstellingen bepaalt art. 16 van de Bioscoopwet, dat geen films mogen worden vertoond dan indien en voorzover zij door de centrale filmkeuringscommissie tevoren als niet in strijd met de goede zeden of de openbare orde zijn toegelaten,

terwijl art. 19 aan de burgemeester de bevoegdheid verleent om de openbare vertoning van een door even genoemde commissie toegelaten film te verbieden zo stoornis van de openbare orde is te duchten. Uit de samenhang van beide genoemde artikelen blijkt, dat de woorden "openbare orde" in art. 16 een normatieve zin hebben, hetgeen medebrengt dat voor de centrale commissie de omstandigheid, dat een film in een bepaalde plaats tot ordeverstoring zou kunnen leiden; geen motief kan zijn om openbare vertoning in het gehele land te verbieden.

De vraag is gerezen, welke motieven de centrale filmkeuringscommissie er dan toe kunnen hebben geleid om bv. een film van uitgesproken communistische strekking als "De raad der Goden" toe te laten en de openbare vertoning van de anti-communistische film "Schuldig aan verraad", handelende over het in werkelijkheid in Hongarije gevoerde proces tegen kardinaal Mindszenty in eerste instantie te verbieden.

Telegraaf van 20 Februari 1952

Tekening ontketent luchtvaart„rel” Haarlemse jongens onthulden Brits topgeheim Engelsen zelf „schuldig”

(Van een onzer verslaggevers)

HAARLEM, 19 Febr. — Onder grimmig grote koppen brachten „Daily Mail” en „Daily Express” Engeland vanmorgen in opschudding met het bericht, dat alle details van een nieuw, nog zorgvuldig geheim gehouden, type straaljager, de „Supermarine Swift”, waren uitgelekt. Veiligheidsofficieren van het ministerie van Luchtvaart zouden met spoed een diepgaand onderzoek instellen naar de vraag, hoe dit geheime vliegtuig in een Zwitsers luchtvaarttijdschrift „Inter Avia” tot in alle details uitgekend kon staan en hoe de beide (vaste) Nederlandse tekenaars van dit blad, die deze maatschetsen hadden vervaardigd, aan hun gegevens waren gekomen.

EEN KWESTIE VAN VAKBLADEN LEZEN

De beide tekenaars zelf, de Haarlemse twilling Robert en Rudolf Das (23 jaar), verkeerden echter helemaal niet in opschudding. Zij lachten slechts om deze „rel”. Want, zo zeggen zij, de Engelsen zijn er zelf de schuld van. Vijf jaar werken zij reeds aan wat zij noemen, „de technisch-artistieke kant” van de vliegtuigbouw en de ervaring heeft hun in die tijd geleerd, dat de Engelsen hun nieuwe vliegtuigen steeds uit oudere typen ontwikkelen.

Minutieus hebben zij uit de Engelse luchtvaartbladen alle gegevens, tot de kleinste details toe, over de ontwikkeling van de luchtvaart bijgehouden en zoals dat voor hen ook met andere vliegtuigen het geval is geweest, is deze „top-secret” Supermarine Swift geleidelijk aan voor hun tekenaarsogen gegroeid. En aan hun tekentafel, in de grote kamer van het ouderlijk huis, werd zij even keurig afgewerkt als in de streng bewaakte en zorgvuldig afgesloten werkkamers van de Britse ontwerpers.

Het „vakgeheim”

„Alleen maar bijhouden, wat zij in de loop der jaren bekendma-

ken,” is het geheim van deze twilling. Dat is lang niet altijd gemakkelijk en soms moet er wat geluk bijkomen. Zo wisten de broers aanvankelijk niets van de motor af. Maar na (volgens het beproefde recept) wat snuffelen in tijdschriften en brochures kwamen zij tot de ontdekking, dat het een Avion-motor moest zijn. En toen ging het er alleen nog maar om de bewapening te pakken te krijgen. En daar deelden de Amerikanen als reddende engelen plotseling mee, dat de Engelsen waren overgegaan tot 30 mm bewapening voor hun jagers. Daarmede had de Supermarine Swift voor de Dassen geen geheim meer.

„Omdat het vliegtuig vanaf de tekenplank door de Royal Air Force is besteld, werd het toen geheim verklaard. En de Wing Commander, die zich nu zo plotseling opwindt over het feit, dat wij de Super-Marine Swift zo tot in alle details hebben uitgetekend, heeft waarschijnlijk niet beter geweten en was dus zeer verrast, dat zijn geheim door ons ontrafeld was”.

Nu de B-36

„Maar, aldus besluit de twilling-Das zijn enthousiast en onopgesmukt verhaal, over enkele weken zullen de Amerikanen naar opkijken, als wij hun bommenwerper de B 36 compleet met atoomwerper en alle zgn. geheime gegevens zullen uittekenen en eveneens publiceren. Hier ligt twee kilo B 36 en daaruit reconstrueren wij en localiseren wij, aan de hand van foto's en vage gegevens, alles wat er in en aan de B 36 is. Dat hebben uiteindelijk de Amerikanen ons via deze gegevens zelf verteld.” En humoristisch wijst Robert dan op de soldaat met het geladen geweer, die op een van de foto's te zien is bij de neus van de Super geheime B 36.

Van een Engelse rel naar een Amerikaanse rel is voor deze Haarlemse tekenaars slechts een stap en wie hun intelligente gezichten en rollen tekeningen gadeslaat, is er van overtuigd, dat zij de super geheime militaire luchtvaartwereld nog voor meer verrassingen zullen plaatsen.

Documentnummer: CO 131635

De gehanteerde weigeringsgronden in het bijbehorende document zijn:

Opmerkingenveld

Geen weigeringsgrond toegepast.